

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

II. De essentia metaphysica Dei philosophica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

hæc omnia esse, si centum talia ad dñs. non recessit ab effectu
ea dicens, nihil addidisti; si non dixeris, nihil minuis-
sit, quæ omnia pluræque eorumdem, & aliorum Patrum con-
sona testimonia de essentia physica Dei, ut minimè, ne-
cessariò intelligenda sunt: imò, & de essentia etiam me-
taphysica ipsius intelligunt plures, qui communia omnia
diuina essentiam metaphysicam Dei constituere censent:
ut videbimus, q. 2. cert. 1.

6. Quod autem personalia etiam prædicata essentiam
physicam Theologicam Dei absolute loquendo ingredian-
tur: probatur facile contra præfatos Recentiores: quia,
licet ex principiis purè philosophicis, Deus vna persona
singularis, atque à natura indistincta sit, cum in eis nulla
supposita natura distinctionis vmbra inueniatur; at ex
fide, & Theologicis principiis, physica entitas Dei, siue
physicè sumptus Deus, est indiuisum, & identicè vna na-
tura cum tribus personarum, siue Personis, quibus
est physicè communis, ac proinde trinus, & vnus: atqui
essentia physica Theologica Dei, eisdem Recentioribus
ammutibus, est, quodquid physicè ex principiis Theolo-
gicis Deus est: ergo essentia physica Theologica Dei est,
non sola natura cum communibus, sed cum personalibus
enim: siue Deus etiam trinus est essentia physica
Theologica Dei. Nec refert Patres, & Theologos ex
ipsis, naturam pro essentia vltimè; atque eam à per-
sonalitatibus, & proinde à personalibus diuidere: quia
ex fide mysterij de Trinitate, ac mysterij etiam de Incar-
natione (quæ præcipua in eis principia Theologica sunt)
subsistentiam à natura distingui deprehendunt. Etenim
distingui realitèr, & physicè à personis, & personalita-
tibus diuinis, nec fides, nec sana, & Catholica Theo-
logia deprehendit: quare licet essentiam, & naturam, sub-
stantiam, formam, genus, & speciem pro eodem in diui-
nis vltimè Patres, Consilia, & Theologi, dum de my-
sterio Trinitatis agunt, & illam à personalitatibus, &
Personis distinguant, ac similiter in mysterio Incarnatio-
nis, negentque eas esse Personas, aliter tamen in vno atque
in alio.

7. In Trinitate enim solum ratione eam à personis di-
stinguunt, eoque sensu Essentiam, & naturam negant Per-
sonas, seu Personas esse; quia eo nomine, & conceptu
naturæ, & essentia communis tribus Personis significatur,
sub qua communitate Persona esse nequit: sed prout con-
sona, cum personalitatibus singulis, ut aiunt passim Pa-
tres, & pro omnibus Imperator Iustinianus, edicto fidei
approbato à Vigilio Pa. quod extat. tom. 2. Concil. pag.
614. ante Constantinopolitanum 2. general. 5. vbi col. 10.
ca. habet quæ retulimus contro. de Trinit. q. 1. cert. 2. n. 4.
ac lapsus contr. de modis loquendi in materia de Incar-
nat. d. vitima. Eam vero coniunctionem per physicam
identitatem cum personalitatibus, quibus vltimò singu-
laturatur, (væbat Richardus à nobis laudatus eadem
contr. proxi. q. 2. cert. 5. n. 6.) habet essentia, & natura
diuina. In mysterio autem Incarnationis negant essentias,
seu, quæ in Christo sunt, naturas esse Personas, & sup-
posita physice: & realitèr, nec solum prout eis nomini-
bus concipiuntur, & significantur: quia à Verbi persona-
litate, & Persona physice, & realitèr diuersa humana
Causa natura catholice est. Ex quibus satis constat Pa-
trum locutiones præfatas non negasse personalitates, ac
personalia omnia diuina ad essentiam Dei physicam
theologicam, seu quatenus ex fide Deus nobis innouit,
spiciant: cum physicam eius cum Personis, & persona-
litatibus diuinis identitatem (de qua solum essentia
physica Dei) ex fide etiam & recognoscant, & tueantur:
negant autem id de essentia physica naturarum Christi,
quæ humanam realitèr à Verbi Persona, & personali-
tate fide distinctam videbant: quo ruit Recentiorum ab
authoritate Patrum, & à paritate essentia, &
natura personæ creatæ petitum
fundamentum.

QVÆSTIO II.

De Essentia metaphysica Dei phi- losophica.

DE essentia metaphysica amplior decernan-
di campus cum Theologis scholasticis pat-
ter: quia hoc solummodo sensu de essentia
Dei metaphysica philosophica, seu qua-
tenus ex physicis, & naturalibus principiis
Deus innouit: disputatur: quo pacto vnus, atque à na-
tura singulari Deitatis, atque perfectionibus comuni-
bus, quas vocamus, quibus constare Deum Philosophi
assequi possunt, in distinctus prorsus est, inquitur ergo,
quoniam seu quibus prædicatis diuinis essentia metaphy-
sica Dei, siue nature diuinæ metaphysicè constet: hæte-
nus ab ipsis disputabatur.

CERTAMEN I.

Doctorem placita.

1. DE Essentia metaphysica philosophica Dei (de qua
sola hætenus à Theologis disputatum est) pri-
ma sententia ex omnium prædicatum, & attributorum
collectione constitui docet. Ita Bañez, & Mazariis, &
Dominicani plures S. Th. interpret. 1. p. qu. 47. art. 2. Zu-
mel. qu. 28. art. 2. qu. 8. & Societatis Thomistis, Soar. d. 30.
met. sect. 6. & 1. de attribut. c. 11. Becan. 1. part. c. 1. qu. 1.
Arub. d. 10. cap. 13. Didacus Ruiz, d. 8. de Trinit. sect. 5.
Falsolus ad qu. 4. 1. p. art. 2. dub. 3. Alboz tract. 1. de scien-
tia Dei, qu. 6. & Agyd. Lusitanus. His ferè consentiunt
Complutenses nostri Recentiores, quibus cum sapè con-
trouersis de Trinit. & Incarnat. certauimus: dum ab es-
sentia metaphysica Dei solos actus intelligendi, & vo-
lendi liberos ab illa virtualiter, ut ipsi putant, diuersos
excludendos docuerunt: reliqua verò prædicata communia
omnino in ea metaphysicè includi debere: ceterum du-
plex adhuc sensus opinionis huic subesse potest: ut nota-
bam controu. de Trinit. d. 3. qu. 2. cert. 4. n. 8. & 9. Pri-
mus: ut essentia diuina eis omnibus formalitatibus ex
parte obiecti diuersis metaphysicè constet: sicut homo
ex animali, & rationali obiecti diuersis prædicatis (lo-
quor enim ex suppositione sententiæ ex parte obiecti præ-
scindens, quæ hic ex logica, & metaphysica suppono,
ne eius disputatione incompertua, feriant hic Theologi-
cam questionem turkem) metaphysicè coalescat. Quem
sensum videntur communiter intendere citati Doctores,
didicisseque ex testimoniis Nazianzeni, Damasceni, Am-
brosij, & Hilarij recitatis q. 1. cert. 2. n. 4.

2. Secundus sensus subtilior longe: ut essentia diuina
è genere, & conceptu suo metaphysicè indiuisibiliter om-
nem dicat perfectionem, quæ in creatis omnibus dispe-
sa est ab imperfectionibus eorum excoctam, quasi vno
iclu formalitatis metaphysicæ diuinæ: ad eum modum,
quo insectili sua entitate physica physice claudit. Vel
(quod aptius ad rem præfate exemplum est) quemad-
modum quodvis attributum diuinum (ut d. 3. cum multis
docuimus) indiuisibile formaliter à suo conceptu, &
genere etiam est: ita, ut nullum ex partialibus generis
eiusdem formalitatibus metaphysicè coalescat, etli ad
plura comparetur: sed vno iclu formalitatis diuinæ fera-
tur in omnia, v. g. Omnipotentia, quæ diuina, & infinita
potentia è suo conceptu diuinæ potentia, formaliter in-
diuisibiliter omnium possibilitum potentia est: quin è po-
tentia productiua hominis, & potentia productiua Leo-
nis, quasi partibus formalibus metaphysicè compinga-
tur: & idem est de Scientia, & Volitione diuinis, quem-
sensum videtur dedisse Anselmus, citatus citato cert. 2.
n. 5. dum primo loco ait: in prædicatis idem vnum, atque
aliud, imò & omnia simul significare: cum tamen si di-
catur

G. 3

uersa

ORTEGA
in d. part
D. VIa

26 Controu. I. de Essentia Dei, &c.

uerfa, adhuc formaliter significant, obiecta idem vnum, atque aliud, nedum atque omnia, significare non possent. Secundo vero loco ait. Nihil esse Dei essentiam, seu, quod idem est, de ipso predicari, quod secundum aliquem alium modum, & considerationem non fit; non esset autem illud, si ex parte obiecti vnam formalitatem diuinam ab alia, atque ab essentia metaphysica Dei possemus consideratione, & modo nostro concipiendi praecindere. Clarissusque hic sensus videtur Bernardi testimonio inibi recitato contineri, quam, ut ponderatione habeat opus.

3 Sententiae Theologorum reliquae in eo tantum conueniunt, quod primae huic utrovis modo explicatae aduerferent, atque Dei essentiam metaphysicam philosophicam, omnibus praedicatis communibus diuinis, etiam necessariis formaliter constare negant. Verum in assignandis eis, quae illam metaphysice constituunt, quaeque ab illa sint reicienda, nulla cum alia concordat: quare eas sigillatim perstringam. Secunda igitur sententia, in Intellectione diuina vltimo essentiam metaphysicam Dei constituit; reliquis etiam praedicatis diuinis, quae ipsam non sequuntur, sed vel comitantur, vel formaliter antecedunt, ad eius constitutionem admissis, solaque volitione diuina, quae cognitionem formaliter subsequitur ab eiusmodi constitutione exclusa. Ita Soar. 9. de Trinit. cap. 1. n. 4. lib. 10. c. 5. lib. 11. c. 5. n. 16. sequuntur ex nostris. Salas, & Fasolus, dub. 7. 8. & 9. eadem, qua Soar. in consequentia, cum steterint pro sententia prima: quo vitio Nazarius laborat, qui, & pro utraque stetit: sed magnis expensis secundam hanc tueretur Herize. 1. part. tract. 2. d. 1. 3. Hemelmam. 1. part. tit. 4. tota. d. 1. ubi pro se reliquos citatos refert, atque Machim, & Alheldam. Huic sententiae tertiae affinis est alia Complutensium Recentiorum asserentium, praedicata omnia, inter quae distinctio virtualis non intercedit in diuinis (cuiusmodi sunt communia omnia necessaria) essentiam metaphysicam Dei intrare, secus contingentia communia, & personalia: ita manuscripto de Scientia, & manuscripto de Voluntate: sed cum hac vniuersali sententia sua; nescio quo pacto componant absolute diuinam cognitionem ad essentiam metaphysicam Dei non spectare: cum cognitio necessaria, atque non distincta virtualiter ab aliis praedicatis diuinis communibus ab ipsis admittatur: & sane sententia haec eo fundamento innititur, quod satis à nobis reiectum est controuer. metaphysica: quod, scilicet, in creatis tota essentia rei, seu quidquid in ea omnino identificatum est (sicut sunt communia omnia necessaria in diuinis) ad essentiam metaphysicam eius spectant; & eo sane argumento, quod licet in creatis teneret, nihil in diuinis probaret: uti eo loco quibus cognosceret: quare nihil hic de speciali hac doctrina disputare oportebit. Illud tantum dicam distinctionem virtuales, quam isti defendunt, inter necessaria, & contingentia praedicata, atque inter personalia, & communia in diuinis, potius esse summam Dei identitatem ut ostendi controu. de Trinit. ac retigi sapientius, fusiusque ostendam controu. de voluntate. De creatorum diuinorum libertatem edifferens, quare, si identitas physica praedicatorum facit, ut quidquid in re physice idem est ad essentiam eius metaphysicam spectat, contingentia Dei praedicata, quae solum per summam Dei identitatem esse in illo possunt, atque, imò potius, quam necessaria, & non distincta virtualiter ad Dei essentiam metaphysicam pertinebunt.

4 Quarta sententia fit asserentium, ante intellectionem, essentiam Dei metaphysice esse constitutam praedicato intellectui radicalis, seu potentiae intellectus, aut intellectualitatis, qua vltimo constituitur. Ita Albertinus, tit. 2. qu. 4. theologiae praedicamenti relationis dub. 2. vocetque intellectualitatis, Valentia 1. part. d. 7. qu. 3. pun. 1. Pererius 4. in genes. d. de imagine Dei qu. 1. & 4. Scotum, Duran. & alios pro eadem sententia referens, Arriaga. 1. part. tit. 1. dist. 16. sect. 4. in intellectualitudo radicali Dei essentiam metaphysicam statuere, ac proinde citatis pro hac sententia videtur accedere: sed tamen sola hac praedicata, intellectionem praecedentia in essentia Dei claudunt, *Ens spirituale à se subsistens*. Ut in praedicato spirituali, radix intelligendi constituitur, ac proinde intellectualitas formalis, huc potentia formalis proxima: ac reliqua praedicata communia, quae verbis eius datis, formaliter non continentur, ab essentia Dei metaphysica

releger, nec solum intellectionem, & volitionem diuinam, Addereque videtur subsistentiam diuinam extrema voce, *Subsistens*, (sicut, & Ruiz citans, dum omni perfectione simpliciter simplici essentiam metaphysicam Dei constare, loco citato docebat: cum tamen personalitates diuinas, perfectiones eiusmodi intrinsece formaliter censet; ut vidimus contr. 8. de Trinit. d. 6. qu. 3. cert. 1.) quae in essentia Dei metaphysica philosophica, quam ipse ibi, & nos hic venamus, locum proculdubio non habet: ac fortasse neque in Theologica, de qua quaestione sequenti. Idcirco quartam aliam à quarta diuersam sententiam induxit Arriaga loco citato.

5 Scotus in 1. d. 126. q. vii. sub fin. (cui Scotista subscribunt) cum praedicato intellectui, praedicatum etiam Volitui ad Essentiam metaphysicam philosophicam pro vltimo constitutiuo aduocauit, quae Sexta est in praesenti sententia. Septima vero sententia videtur fuisse Cardinalis Aureoli, Deum nempe sola Intellectione constitui. Aureolo non nimis distanter accessit Arriaga citatus, d. 47. sect. 8. sub sect. 1. docens essentiam Dei metaphysicam virtualiter sola intellectione constare: quia ante intellectionem nihil virtualiter distinctum praecedit, à qua volitio virtualiter distincta est, eamque tanquam radicem subsequitur. Sed ex hac ratione potius inferitur, non sola intellectione virtualiter essentiam Dei constitui, sed reliquis à volitione praedicatis necessariis, quae certe ab essentia, & entitate Dei virtualiter non distinguuntur: quare ex hac ratione sua posset Arriaga consequentior suae sententiae memoratae n. 4. med. philosophari. Huic sententiae, ex parte adhaerent Recentiores, nautam ab essentia metaphysice, & formaliter in Deo distinguentes, atque naturam in sola intellectione actuali, seu metaphysice collocantes. Hanc distinctionem formalem naturae, & essentiae in Deo reprehendunt Murciani Recentiores, quasi Patribus, & Conciliis, & Theologis aduersam; cum tamen eam in S. Th. vidisset, verbis huius, quae ex ipso 1. part. qu. 39. art. 2. ad 3. recitatur. *Natura designat principium actus. Essentia vero ab essendo dicitur.*

6 Octaua opinio fuit Argentinæ q. 2. prologi sentent. Deum per Infinitatem continens. Cum autem nemo Theologus praedicatum essendi à se ab essentia diuina excludat, (nec citatus Aureolus, qui illud cum scientiae diuinae praedicato confundit) eadem haec sententia videtur cum sententia nostrorum Petri Hurtado d. 20. metaphys. sect. 2. Tanneri 1. part. dist. 2. qu. 1. dub. 5. Gillij 1. p. lib. 2. tract. 1. cap. 12. 13. & 14. atque tract. 2. cap. 4. Addit autem secundum Infinitatem essendi à se in suo quodque genere, omnia diuina attributa essentiam metaphysicam Dei constitutur: quo planè à prima, & praecipua hac sua sententia discordat: atque ad primam recitatam pergit. Nam attributorum infinitas essendi à se in suo quodque genere, à cuiusque genere non abstrahit. Neque enim infinita Scientia, vel Amor, vel Potentia Dei intelligi potest, quin Scientia, Amor, & Potentia Dei cogitentur: quare, si infinitas essendi à se attributorum omnium in suo genere vnumquodque ad compositionem essentiae metaphysicae Dei veniunt, venient quidem omnia attributa secundum genera, seu species, ac formalitates suas ad illam: ut sententiae primae auctores aiebant.

7 Nona opinio est Recentium Murcianorum asserentium Essentiam metaphysicam Dei sitam omnino esse in ratione subiecti radicalis omnium actuum, seu attributorum diuinorum. Licet optimam essentiae Dei definitionem esse fateantur, per praedicatum *Essendi à se*, quia primus notissimusque actus Dei est. Pro hac sententia tacite videtur citare, dum varias Doctorum opiniones recensent, Henricum 1. part. sum. art. 24. qu. 3. & art. 33. qu. 2. Valsq. 1. part. d. 119. Granad. 1. part. controu. 2. tract. 1. d. 3. sect. 4. qui aunt consistere Essentiam Dei in esse purissimo, quod est fundamentum, seu radix omnium attributorum: ita etiam sententiam plures alij, apud Hemelmam c. 2. n. 12. licet rationem fundamenti, & radicis è partibus radicibus, & fundamentis pro attributorum diuersitate coalescere putent: qua in re decipi controu. de Trinit. dicendis dist. 3. ac dictis saepe à nobis controu. de Trinit. quod, scilicet, nulla formalitas diuina ex partialibus generis eiusdem possit metaphysice constare: referunt tandem pro hac sententia, & alios plures, qui absolute supponunt

ponunt essentiam Dei esse conceptum ad attributa omnia prædictum, quod autem cum hoc fieri optimam essentiam Dei definitionem esse per prædicatum entis à se, inde probant: quia, cum essentia Dei conceptus simplicissimus sit, non alia ratione explicari melius potest, quam per actum suum notissimum, qualis est, esse à se: cum nequeat, quod indiuisibile formaliter est, partibus formalibus, quas non habet, explicitis amplius declarari.

8 Decima denique pro antiquitate sua, & Doctorum numero, celebris est, quæ essentiam Dei metaphysicam, de qua hic in prædicato entis, seu essendi à se constituitur. Ita iam olim Patres plures, Bannez 1. par. qu. 4. art. 2. Alvarez d. 119. m. 3. Valq. loco citato, & ad art. 2. cit. Basil. Legion. 1. par. variat. Relict. 5. circa fin. Referuntur Aëtius, vel potius Aëtius, & alij. Ij etiam omnes erunt pro hac sententia numerandi, qui à Murcianis Recentioribus numerantur pro sua n. 7, hi enim omnes docent: ut Recentiores ipsi testantur, vel consistere in esse purissimo, quod est fundamentum attributorum, vel esse conceptum præuium ad attributa omnia, non autem esse illud, ut fundat, & est vera radix præui ad illa: constat autem ens purissimum, quod est fundamentum ad omnia attributa diuina, atque ea metaphysicè præcedit, esse ens à se formalissimum, quod ab omnipotentia sui purum est, atque reliqua tanquam fundamentum præcedit. Quin hæc est S. Thom. sententia cit. qu. 4. & qu. 13. art. 11. cum omnibus expositioribus, & à verbis illis ex qu. 39. art. 2. ad 3. recitatis n. 5. fine. An verò conceptus iste entis à se, sit ab actualitate essendi formaliter præcedens, an illam includens. Bannez, Alvarez & Basil. dum hoc extremum non dicunt, primum videntur docere, idque expressè docent Murciani Recentiores, dum actum essendi inter attributa ponunt, ac Deum optimè per illud, tanquam per primum, & notissimum, Dei essentiam simplicissimam definiri aiunt.

CERTAMEN II.

Dei Essentiam metaphysicam philosophicam solo prædicato entis, seu Essendi à se contineri, verius nobis est.

1 Præfata conclusio patronos habet, non solum Theologos datos proximè pro nona sententia, sed & Patres quam plurimos, locis, & verbis inferius referendis: cum & nos docuimus contr. de Trinit. d. 3. qu. 2. cert. 4. à num. 3. ubi rationes metaphysicas fusiùs dedi, quas adeo hic, breui licet, præstringam tamen, quantum ad earum robur sit satis: quia hic est sententia huius adfluenda propria sedes. Probat ergo conclusio: quia id est Essentia metaphysica cuiusvis rei, quod ita illam constituit in se, ut eam ab aliis distinguat, atque in se sufficienter constituit fundamentum, & radicem carcerum passionum, & accidentium metaphysicorum: ut in omnibus Essentiis metaphysicis rerum compertum est: atque prædicatum Entis, seu essendi à se ita Deum sufficienter ab aliis distinguit, atque in se constituit fundamentum, & radicem suarum passionum, & accidentium metaphysicorum: ergo prædicatum Entis, seu essendi à se, est essentia metaphysica Dei: Minoris pars prima videtur clara: nam prædicatum Entis seu essendi à se, nulli, qui Deus non sit, potest conuenire: ac proinde sufficienter ab aliis omnibus distinguit Deum. Sed neque secunda pars est probatu difficilior. Siquidem ex prædicato Entis à se metaphysicè oriuntur, & probantur à priori, ut patet singula percurrendo, Bonitatem, Infinitatem, Aeternitatem, Omnipotentiam, & reliqua: sicuti satis Scholasticè de Scientia diuina aiebat Chrysost. hom. 1. de incomprehensibili Dei natura circa medium, his verbis. *Non à sapientia substantia, sed à substantia sapientia est*, atque ut rem vno verbo concludam; idè diuina prædicata reliqua, à prædicato Entis à se formaliter diuersa attributa Dei dicuntur: quia passiones metaphysicæ Deo per existentiam à se, in se constituto, adueniunt.

2 Sed dices, Essentiam metaphysicam rei debere hanc distinguere, non solum ab aliis, quæ non sint physice res illa, sed ab aliis etiam formalitatibus, quæ essentia ipsa formaliter, & metaphysicè non sunt, quia, sicut esse physico res debet physice distinguere ab omni alio, quod physice ipsa non sit. Sic & essentia metaphysica, res metaphysicè constituta, distinguere debet ab omni alia formalitate, quæ ipsa rei essentia formaliter, & metaphysicè non sit. Secundo, quia, si ab aliis non distinguatur, omnia rei prædicata essentia eius metaphysica erunt nec erit cur vnum essentia, ac reliquæ passiones, seu proprietates metaphysicæ, atque vnum metaphysicè præcedat, illudque alia sequantur, ita verò per prædicatum Entis, seu essendi à se distinguere Deum essentialiter sumptum ab aliis formalitatibus, siue attributis diuinis nostro discursu non probatur; imò verò facile probatur oppositum: quia omnia diuina attributa, entia, & existentia à se sunt, ac non ab alio, ut patet, ac proinde hoc prædicatum commune est diuinis omnibus, & transcendens: ex quo rursus inferitur prædicatum nullius diuini posse esse differentiale, & vltimum constitutum: quo discursu non solum nostra conclusionis probatio enervatur, sed & ipsa euertitur conclusio.

3 Murciani Recentiores tacite rem contra nostram sententiam conficiunt: non autem contra suam, qui non in prædicato Entis à se essentiam metaphysicam abstractè sumptam Dei ponunt, sed in ratione subiecti, & radicis diuersorum prædicatorum, seu attributorum, quo essentia definitur, ut ab eis metaphysicè distincta; per prædicatum verò Entis à se, definitur essentialiter Deus, qui cuiusmodi subiectum est, per actum, & effectiorem suam primam, & notissimam: ut condistinguitur ab omni eo, quod cuiusmodi essentiam non habet, quod rectè præstat, inquit. Caterum cum Dei essentiam metaphysicam inter omnia prædicata, & attributa diuina veniamur, ea omnia prædicata diuina rimamur, ac metaphysicè distinguimus, secundum ea omnia, quæ vnumquodque eorum formaliter metaphysicè in se cohercet: ac proinde pro essentia metaphysica rei inter omnia, quæ physice in ipsa identificari deprehenduntur, oportet specialiter designari, quod non sit metaphysicè, in aliis in re eadem physice identificatis. Vegetur: quia vel ratio Entis à se eadem metaphysicè est in omnibus prædicatis diuinis, vel secus? Si eadem: ergo cum definitur Dei essentiam per actum essendi à se, non magis definit essentialiter Deum per vnum prædicatum diuinum, quam per aliud; si non est eadem, non est cur refugias ob hoc argumentum, in prædicato Entis à se, essentiam metaphysicam Dei constituit, atque concedere, per id per quod metaphysica Dei essentia constituitur, ac definitur cuiusmodi esse debere, quod in aliis Dei prædicatis, quæ attributa sunt, non inueniatur: maxime, cum in definitione essentia metaphysicæ, quam cum omnibus admittunt, contineatur: nempe esse id ad quod reliqua rei prædicata metaphysicè consequuntur: quod sine essentia ab attributis, seu proprietatibus metaphysicis, distinctione metaphysica esse non potest.

4 Nos ergo non ita facile desperamus solutionem in quavis opinione de transcendentia, vel non transcendentia entis in creatis, & in diuinis. Etenim, si ens transcendere prædicata omnia vtroque ponatur: nequit non in differentis quibuscumque metaphysicis includi: quare argumentum contra omnem rei essentialem metaphysicam constitutionem decertat: ac proinde paralogismus esse conuincitur. Stat verò equiuocatio eius in eo, quod ens in ea sententia non sumitur vniocè, sed analogicè, ac proinde non eadem, quæ in differentis, est entis ratio in communi, quod per illas contrahitur, sed ratio entis minus principalis, & imitativa illius communis rationis, quæ principale analogatum est, & ad quam reliquæ entis rationes, quæ in minus principalibus analogatis inueniuntur, se referant: quod in prædicato Entis à se, in quo essentiam Dei constituitur, metaphysicè erit iuxta hanc opinionem de transcendentia Entis à se, in diuinis respondendum. In nostra verò sententia, quæ eam Entis substantiam metaphysicam, seu existentiam transcendentiam, neque in creatis admittimus, neque in diuinis formalitatibus, sed has etiam solo iure identitatis cum existentia Dei existeret, atque essentia, realia metaphysica adiectiua

ORTEGA
In a part
D Via

28 Controv. I. de Dei Essentia Dei, &c.

essentia solū (vt de personalitatibus diuinis agentes multis ostendebamus cont. de Trinit. d. 6. q. 1. vbi fundamenta iecimus, vt idem doceremus hic de attributis d. 3.) facilius ostenditur prædicatum Entis à se in diuinis, neutrum, ac substantiue dictum, quodque tota essentia metaphysica Dei est, non esse reliquis attributis diuinis commune.

5 Probatur Secundo, seu explicatur ratio præcedens, quia reliqua prædicata diuina, & diuersa formaliter sunt à prædicato Entis à se, etiam per aliarum opinionum Doctores & ita cum illo comparantur, vt & ad conuertentiam dicantur cum illo: ac proinde neque instar generis, & differentie illius se habeant: cum genus latius, differentie verò strictius eo, cui differentia comparantur, esse debeant. Ita vero diuina inter se hæc omnia comparantur, vt omnia à prædicato Entis à se metaphysicè oriuntur, vt diximus proximè; ipsum autem à nullo ex his ortum, adhuc metaphysicè, ducat. Quo igitur pacto essentiam Dei metaphysicam, reliqua ab Ente à se prædicata diuina cum illo constituent? Cum, non vt genus, neque, vt differentia, neque illorum instar, illam cum eo possint componere: neque eodem gradu, & signo primo metaphysico (in quo solummodo essentia rerum à metaphysicis collocantur) ad Deum spectent, sed primum Deitatis prædicatum, quod tantummodo Deum in primo gradu, & signo metaphysico pertingunt, posterio ribus signis sequantur? Nec refert ingredi Dei essentiam, quæ cumulus omnium perfectionum etiam metaphysicè esse debet: tum, quia id Patribus subtilius, ac de metaphysica Dei essentia disputantibus aduersatur: tum, quia cum rationibus Theologicis pugnare videbimus cert. 3. tum denique, quia eadem essentia physica, & metaphysica, Dei foret, vanèque duplex à Theologis de re, ex parte etiam obiecti formalis, eadem, difficultas, & questio institueretur.

6 Tertia demum sententia nostræ à ratione, eaque validissima, probatio ex aliarum sententiarum confutatione ex Patribus, & rationibus petenda est, quam, quia longiorem ad certamen tertium referuamus. Tertia proinde probatio ex Patribus, qui pro hac nostra sententia expressè loquuntur in præsentiarum sit: imò ex Dei ipsius autoritate, qui Exodi. 3. dubitanti Moysi quidnam Israelitis, ad quos à Deo legabatur, rogatus, quidnam esset Deus, à quo se missum diceret: cum tamen iam ab eo audisset esse Deum Abraham, Isaac, & Iacob, vt quis, seu potius. *Quid esset Deus*, à quo mittebatur audiret, atque rogantibus postea intimaret, Dominus ait: *Ego sum qui sum, sic dices ad filios Israël: Qui est missus me ad vos, hoc nomen mihi est in æternum.* Ad quæ Hilarius 1. de Trinit. *Non enim aliud proprium magis Deo quam esse.* August. tract. de hoc Dei dicto, essentiam Dei eo contineri ait. *Qui enim hoc quod est, & verè est intellexerit dignè, & qualitercumque lumine veracissima essentia, vel strictè sicut consuetudine assuetus fuerit, longè se videt infra, & 2. de Ciuit. Com enim Deus summa essentia sit, hoc est summè sit, & ideo immutabilis sit, rebus, quas ex nihilo creauit, esse de dicit, Nisænus. Totum enim in se ipsum esse complectitur, quasi quoddam essentia pelagus, immensum & infinitum, Basilus. *Ipsi qui sum, vnus, eandemque, & communem essentiam significat.* Eusebius. *Vox illa, qui est, rem, non nomen Dei, significat, qui est, hoc est, qui per se est, qui à nullo esse habet.* Iohannes. *Deus qui exordium non habet, essentia vera tenuit.* Rupert. *Ego sum qui sum, natura est nomen.* Ecce ost multa alia. *Sum edixit proprium vocabulum dicendo: Ego sum qui sum.**

7 Hæc omnia à cæna Lippomani desumpta, dicent, vt cumque de essentia physica Deitatis intelligi. Licet huius dictionis, inter Dei nomina cætera, proprietates ad ipsum, cuiusque naturam, & essentiam significandam maior; quæ ab his Patribus tribuitur, locum solutioni occludat. Sed ad alia Patrum testimonia venio, quibus, nec vt cumque, ea solutione satisfiat. Interlinealis ad eum locum. *Ego sum qui sum, & qui est missus me ad vos diuinitatis substantiam significat.* Est autem substantia essentia: quod de physica intelligi nequit: cum reliqua attributa ea oratione non significata, physica essentia contineat, quod ipsum in testimoniis aliquot ex dictis, quod eis vocibus essentiam Dei contineri, & si-

gnificari aiunt, argumentum contra præstatam solutionem conficitur. Damasc. 1. de Fide cap. 12. *Principalius omnium dictorum de Deo nomen esse, Qui est.* Nisæus. aduersus eos, qui agere ferunt reprehensiores sub iur. ait. *Deum esse, primam rationem esse Dei.* Dionys. 5. de diuin. nom. *Ex ipso esse, tanquam antiquiore aliis Dei bonis, ipse Deus celebratur.* Antiquius autem non duratione, seu æternitate, vt patet, sed originariè, & præcedentia metaphysica ad cætera diuina. Id quod probat, quia quæcumque munus aliquid agendi, viuendi, &c. habent, primum ipso esse participant, eoque existunt, mox verò huius, vel illius principia sunt, concluditque.

Primum igitur ipsius esse munus proponens summa illa Bonitas ipso esse, vt antiquissimo, primoque omnium eius participationum potissimum celebratur. Nazian. Orat. 36. col. 3. fine. *Quantum ergo nobis concessum est, Eas, & Deus magis quodam modo essentia nomina sunt: ex hisque etiam Entis vox ad illam indicandam aptior est.* Atque orat. 49. ex datis Exodi verbis concludit. *Ergo ipsum, quod est, hoc erit substantia huius rei, quod esse defenditur.* In eadem sententiam scripsit Hilarius de Trinit. col. 4. Hieron. in id ad Ephesios. 3. *Ex quo omnis paternitas.* August. ad id Psal. 9. *Speret in te, qui nouerunt nomen tuum.*

8 Hæc etiam aduocanda ad rem hanc erunt testimonia Nazianzeni recitata, qu. 1. cert. 2. n. 4. vbi ait. *Vniuersum in se complecti id quod est, velut pelagus immensum essendi, vt aiebat etiam hic Nisæus n. 6. atque citata, qu. 1. cert. 2. num. 5. Anselm. & Bernard. qui, licet primo, & secundo modo continuentium metaphysicè essentiam Dei in cumulo attributorum omnium necessarium: & communium, alterutro ex ibi datis, sensu adduci vt cumque possent: vt diximus hic cert. 1. num. 1. & 2. tamen, vel de essentia solum physica Dei loquuntur, vel (quod verius mihi est) contendunt nullum aliud esse, siue entitatis, aut entis substantiui metaphysici, esse in diuinis aliis, quod formalissime ens essentia non sit: quare reliqua diuina solum esse entia realia adiectiua metaphysica, vt de personalitatibus docuimus locis citatis, ex controuers. de Trinit. dist. 6. & de attributis obiter, testimonia hæc Anselmi, & Bernardi expendentes, eadem controu. d. 3. qu. 2. cert. 4. rursusque negare potest atque hinc d. 3. Alioqui, neque Anselmus negare potest attributa diuina in prædicato Entis metaphysicè formaliter non contineri, neque Bernardus, nihil addi prædicato Entis neque minui Deo metaphysicè, additione, vel deductione eorum. Quod si dicas loqui eos de continetia essentiali metaphysica eorum in prædicato Entis à se, nostram conclusionem apertius dicor. Hæc tandem faciunt alia testimonia Patrum, quæ aliorum sententias (præcipue primæ) impugnandis, recitabimus statim.*

CERTAMEN III.

Ab aliarum opinionum exclusionem, sententia nostre à ratione probatio quarta.

1 Hæc in materis omnibus efficacissima probatio. Est autem semper probatio multemembris, pro aduerariarum opinionum multiplicitate, cum omnes sigillatim percurrere ab impugnatione sunt. Sic ergo argumentor. Nequit Essentia metaphysica philosophica Dei in aliquo ex assignatis ab aliis sententiis peritare: ergo consistit in prædicato Entis à se. Maior suaderetur. Non in aggregato omnium prædicatorum diuinorum. Primo, quia essentiam Dei debent supponere, ac Deum, cuius attributa sunt, essentialiter constituitur. Secundo, quia cuius essentia metaphysica proprietates metaphysicæ necessariæ eam consequentes sunt assignandæ: nulla autem assignari essentia Dei poterit, si omnia sua attributa, & prædicata necessaria communia includat. Rursum, qui, vt vidimus, cert. 1. num. 4. personalitates diuinas ad essentiam Dei metaphysicam vocat, actiorem, quoad hoc, sicuti,

fieri, & Attriage ibidem citatus, impugnationem habet: quandoquidem Essentiam Dei metaphysicam communem esse singulis, & omnibus personis tota Theologia dogmatice fateatur: quod cum horum specialis doctrina defendi non potest, & sanè Patres de constitutione metaphysica per attributa, vel omnia, vel aliqua loqui non possent constare ex locis statim citandis, in quibus nullum ex his prædicatis Essentiam significare, sed aliquid, quod eam circumferat, eique insit, ut summum: ergo his locis de physica identitate omnium diuinorum loquuntur Patres, quorum omnia testimonia late explicat Hemelmann, tit. 4. d. 3. 63. & 4.

2. Horum vero singularitate omiſſa, communis prima sententia expressa est contra Patres, subtiliori metaphysica hæc de re disputantes. Nyssenus posteriori lib. de Trinit. ad Eustathium longè à med. Cum aliquis uniuersumque horum nominum, & ipsius naturæ, circa quam ea omnia intelliguntur, rationem reddat, ac definitionem, non eandem reddit utrorumque rationem: quorum autem ratio, definitione diuersa erunt natura quoque differens est: igitur aliquid aliud essentia, cuius nendum oratio index cogitata, alia uero nominum qua circa ipsam proferuntur, lib. ad Ablau. quod non tres Dii. Peculiariter unumquodque continet in se sententiam comprehensam: (ex Dei nominibus) nec ullam in diuinis vocem reperies aliquo contentum intellectum: ex hoc itaque demonstratur, quod non ipsa natura per aliquod eorum nominum denotatur. Id quod de nomine dicitur, siue Deus statim ostendit. Cyrill. Alex. 11. Theol. cap. vntc. circa fin. de prædicatis, quæ de Deo dicuntur concludit. Hæc omnia non substantiam, sed aliquid eorum, quæ in substantia inspicuntur sequuntur. Damal. 1. de fide cap. 4. Quæcumque autem per Theologiam affirmatiuum de Deo dicimus, non naturam eius, sed ea, quæ sunt circa naturam insinuant. Nam, est bonum, si iustum, si sapiens: si quidquam tandem aliud dixeris, non naturam diuini Dei, sed quæ circa naturam. Id ipsum docet Chrysost. loco citato, certam. 2. numero 4. Nazian. orat. 35. 36. 38. & 42. ubi Nicetas, Theophylactus, in id Rom. 1. Inuisibilia Dei. Nyssen. rursus 1. de Trinitat. sub fin. Achan. dialog. 2. de Trinit. circa fin. Iustin. M. questione 3. ad gent. & alij. Panoplia Euthymij, part. 1. tit. 3. pag. 76. quos breuitatis causa non recito. Sed pro omnibus Basilij, contra Eunom. 1. versus fin. colum. 11. sententia, quam impugnamus, assertores irridens recitandus est. Quo pacto, inquit, non irridendus, si prouidentiam rursus substantiam, eodem modo præscientiam, & omnem item operationem, substantiam pueri: quæ cuncta, si ad unam tendunt significationem, necesse est, ut idem valeant, sicut fit in multis. Synonymis. Denum colum. 12. prædicata, seu attributa negatiua significare quid Deus non sit: positiua uero quæ eius substantiæ insint, ac circumstent, non autem substantiam ipsam, siue Essentiam Dei, late ostendit.

3. Patrum autoritatibus, quibus illa prima sententia nitetur, fecimus satis num. 1. Sed instant eius Doctores: non posse diuina omnia prædicari in quid, ut ex Boetio plures Patres docent, nisi extra Essentiam metaphysicam Dei sint, infirmè tamen: Satis enim ad id est, intra Essentiam physicam, & substantiam Dei, ut accidentia eius physica non sint, ut bene citatus Apostolus. Secundo instant, quia Essentia diuina metaphysica debet esse summum bonum, omnium bonorum aggregatione perfectum: sed ex hac, & præcedenti ratione inferunt personalitates Essentiam metaphysicam Dei intrare: cum in communi obiectantium sententia, tam ea, quam attributa, perfectiones, & bonitates sint: id autem tutum in Theologia non est, ut notabamus, num. 1. contra Ruiz, & Attriagam: quare falsum est antecedens, Deinde Dei bonitas cum attributum sit, sicut reliqua, nequit ad Essentiam metaphysicam Dei pertinere: quare nec summa. Tertiò, arguunt. Quia Essentia diuina nequit non in suo conceptu formali attributa continere. Sed assumptum hoc est aperte contra Patres recitatos numero 2. & falsum in Theologica metaphysica, ut videbimus d. 3. Sed admissa mutua, vel non mutua inclusionem formali essentia, & attributorum distinctione, alterutro modo sententium, per implicitum & explicitum sit satis argum. Denique exclamant Deum fore Ens per participationem, & per accidens, si Iustus, bonus, &c. non per Essentiam formalissimam & metaphysicam foret: cum tamen omnium sententia Ens per essentiam sit, & in quo nullum accidens esse possit: uerum accidentia metaphysica non repugnant Deo, sicut neque metaphysica compositio, sed solum accidentia physica, sicuti & compositio: idque solum requiritur, ut sit Ens per essentiam, & non per accidens, & participationem.

4. Hisdem à ratione, & autoritate argumentis refutatur sententia, quæ supra prædicatum Entis à se, aliquid, vel aliqua alia prædicata, seu attributa in metaphysica Dei Essentia includebant, ut rationes, & testimonia Patrum data percurrenti facile intellet. Eæ uero sententia sunt relatæ à secunda ad septimam inclusiue, ut uidimus. Secunde uero, quæ Intellectionem ad Essentiam Dei metaphysicam adsciscit, Volitione seclusa, alia patitur specialiora: & quatenus admissa Intellectione, Volitionem ab essentia reiciit, impugnata à nobis est, controuers. de Trinit. d. 3. quæstione 2. toto certam. 4. ubi, & ostendimus nihil afferre prædij, ut secunda persona Filius, præ tertia in Trinitate defendatur: (quod fuit præcipuum sententiæ huius commodum, & fundamentum) eique fidei ueritati tuendæ, aliam longè faciliorem, ac fortasse certam, certè uero tutiorem, ac uerisimiliorem aperimus uiam, certam. 6. per totum, ex fecunditate ad intra, quæ Filio, & non Spiritui communicatur, specialiter à nobis explicata, & confirmata. Impugnatur ex hac parte rursus: quia non est cur Volitio excludatur ab Essentia metaphysica Dei, atque includatur Scientia, nisi, quia hæc Volitionem metaphysicè præcedit, ac proinde est illius radicalè metaphysicum principium, siue conditio, ac proinde nequit ad eundem primum gradum Essentiæ Dei cum scientia concurrere, post quam est, & quam supponit constitutam in suo esse. Sed hæc ratio probat nihil diuinum posterius metaphysicè prædicato Entis à se, ac proinde, neque cognitionem, posse ad Essentiam Dei metaphysicam vocari. Insuper, si aliquid ultra prædicatum Entis à se ad Essentiam metaphysicam Dei spectare debet, maxime, quia debet esse essentia aggregatum omnium bonorum, seu perfectionum formaliter sumptarum, nec solum eminenter, & radicaliter: quæ ratio etiam de uolitione, imò & de personalibus aequè, atque de cognitione diuina probat.

5. Dices ex præcipuis fundamentis, quæ pro hac sententia exhibent Herice, Falsolus, & Hemelmann. Idcirco Intellectionem ad Essentiam metaphysicam vocari, non Volitionem: quia Dei Essentia metaphysica nondum satis, & dignè intelligitur constituta, quousque adueniat gradus uitæ perfectissimæ, & purissimæ, & beatissimæ, qui est actus intelligendi primus uitæ spiritualis, & in quo uiuida Dei formalis, ac non obiectiua, & mortua beatitudo consistit. Neque enim mortua, adhuc passiuè, seu non uiuida perfectè, ac beatè Essentia Dei metaphysica cogitari potest: quemadmodum neque Essentia metaphysica hominis quousque uiuens, & rationalis, seu discursiua intelligatur. Ceterum si uitæ purissimæ, perfectissimæ, ac beatissimæ actualis gradus spectandus sit, ut ultimò constituta Dei Essentia metaphysica intelligatur, cum Volitio actus purissimæ uitæ, ac perfectissimæ sit, quousque is adit, nec perfectissima Dei uitæ, & uiuida Dei beatitudo intelligitur, cum ea uitæ & beatitudinis perfectio, & consummatio, quam Volitio formaliter in se claudit, non adit, quousque ea Deo intelligatur aduenire: imò, cum processionem etiam actus vitales perfectissimi sint, hi etiam ad Essentiam Dei metaphysicam spectabunt: quod periculose, ut diximus supra in Theologia dicitur. Satis ergo dignè Essentia Dei intelligitur in prædicato, quod omnium

D attributo

ORTEGA
In A. pari
D Via

30 Controv. I. de Dei Essentia, &c.

attributorum Vitæ, Beatitudinis, & perfectionum, quæ in eis velis adtribuere, radix est, atque eas omnes eminenter continere: nam si formaliter continentia per earum formalem aduentum expectetur, metaphysicam Dei essentiam, quovisque omnia formaliter adsint, dignè Deo non constituit. Illud de hominis metaphysica compositione paritatem non habet: cum reliqua prædicata rationali superiora, communia aliis sint, ac proinde hominis speciem ultimò constituere, atque ab aliis distinguere non valent. Prædicatum verò Entis à se, nulli alteri sit commune, sed solius Dei proprium, & singulare.

6 Sed in consequentiâ huius sententiæ, in exclusione Volitionis ab Essentia metaphysica Dei, admittentis in illa cognitionem, omisâ, ostendamus specialiter, neque hanc in essentia metaphysica Dei includi posse. Et primò Chrysostomus recitat certamin 2. numero 1. Dei sapientiam ex substantia, seu Essentia Dei, vti que metaphysica, oriri metaphysicè acbat, tphysicè enim oriri non potest, vt patet: ergo non est Essentia metaphysica Dei. Nihil enim à seipso in sua linea, vel physica, vel metaphysica oriri potest. Secundo: præter generalem Patrum de attributis omnibus diuinis doctrinam, quod eorum nullum substantiam, siue essentiam Dei significet, speciatim id de Sapientia, siue Scientia Dei, sub eis vocibus, exprimunt, vt videre est in testimonio Damasceni recitati, numero 2. Cyrilli, & aliorum, qui Dei Scientiam inter reliqua attributa, nomina, & prædicata, quæ Dei substantiam non significant, recensent. Respondet Hemelmam loqui Patres de Scientia Dei, quatenus secundariò tendit ad creaturas, non autem, quæ tendit primariò in Deum, atque in sua sententia eius essentiam constituit. Sed in primis etiam, quæ in Deum tendit est nomen, quod de Deo dicitur, atque omnia nomina eiusmodi ab Essentia Dei, vti que metaphysica, excluduntur à Patribus. Secundo: Sapientia Dei absolute de Deo dicta, atque exclusa, Scientiam, quæ se Deus cognoscit, imò primariò, significat. Tertiò: etiam secundum eam considerationem Sapientia, Operatio, & actus diuinus dicitur, vt legitur in testimonio Basilij recitati, numero 2. atque in aliis Patribus citatis, ex eo autem, quod intelligere sit actus & operatio Dei metaphysica, docet Sanctus Thom. in 1. d. 6. questione 1. articulo 3. & questione prima de potentia, articulo primo, Essentiam esse principium metaphysicum illius: atque ab illa distingui docet, d. 7. questione 1. articulo primo, & secundo, d. 27. questione prima, articulo 1. ad 5. 1. part. questione 26. sicuti & potentiam intellectiuam. Quod si aliis dicit intelligere Dei, ipsius substantiam esse, idem etiam de volitione docet 1. part. questione 19. articulo 1. atque alibi pluries, ac de physica identitate est intelligendus; ne & aduersariis, qui volitionem ab Essentia metaphysica excludunt, ac sibi etiam, qui tot locis Intellectionem ab ea excludit, contradicatur.

7 A ratione verò, vltra generales datas, Scientia Dei ab eius essentia metaphysica, peculiariter excluditur à nostro Arrubal, & aliis quia ex Aristotele 12. metaphysicorum, tex. 3. 6. & S. Thom. 3. contra gent. cap. 26. omnis intellectio supponit aliquod intelligibile, ac proinde prima intellectio, aliquod primum intelligibile, à quo pendeat. Sed hoc argumentum, si quid probat, probat Intellectionem Dei ab ipso tanquam ab obiecto pendere reuera, & physicè, & realiter distingui, ac physicè præsupponere ipsum, nec solum metaphysicè, vt contendimus, nec sui ipsius intellectionem esse posse, quæ sunt absurda: vt videbimus controuert. 2. d. 2. questione 5. certam. 1. quare aliter ab Essentia metaphysica Dei, eius Scientia à nobis reicitur: licet malè à Recentioribus Compulensibus Arrubal impugnetur: quia eius argumentum Dei Essentiam in Intelligibilitate positam probat, ac non in Intellectualitate. Et enim in neutra posita est, neque in Intelligibilitate positam esse probat, si de formali loquamur, sed materialiter solum, in quocumque prædicato, formaliter positum sit, quod possit Intellectionem subire. Probatur

ergo Primò: quia conceptus potentie intellectiue formaliter ab Intellectione diuerfus, & Deo metaphysicè adest, vt contra aduersarios ostendimus controuert. de Scientia, d. 1. & prior metaphysicè est in linea intellectiui, Intellectione, cuius principium metaphysicum est: ergo per eum intelligitur satis constitutus, atque ab aliis metaphysicè distinctus ante Intellectionem, et si formalitas intellectiui formalis ad eius constitutionem essentialem metaphysicam expectanda sit. Secundo ex absonis quibusdam propositionibus: inferunt enim, si essentia, & natura metaphysica Dei Intellectione constituitur. Quia Deus se intelligit esse Deum, & non è contra cum Intellectio sit pars metaphysica, & causa intrinseca Dei, & non contra Deus Intellectionis: esse item Immensum, Eternum, Bonum, immutabilem, quia se intelligit, cum Essentia Dei metaphysica, sit & radix metaphysica eorum, & reliquorum omnium attributorum. Inferunt, & hoc Murciani Recentiores. Verum immediatè præcedit per essentiam, & naturam. Quod malè audit in Durando apud Theologos reliquos; sed audit malè, quia negat immediatè procedere Verbum per intellectionem. Item sicut Verbum dicitur Sapientia genita, ita & essentia genita dici possit, quod excreatur Theologia. Sed non id inferunt. Nam Sapientia quæ genita dicitur in Verbo, non est Sapientia communis, & formalis, sed obiectiua: in quâ sententia hæc Essentiam metaphysicam Dei non constituit, sed in formali comuni tantum. Mitto aliam nostri Granados impugnacionem, ex eo quod essentia sit specificatum diuine cognitionis, ac proinde in esse intelligibilis debeat supponi, ac proinde debeat præcedere sui cognitionem: quia & sui ipsius cognitio Scientia diuina est: quàm ad seipsam formaliter præcedat.

8 Præcipua eius fundamenta discimus, numero 3. 4. & 5. Patrum, & Philosophorum authoritatibus, qui Deum definientes aiunt: esse suam Intellectionem, vitam intellectualem, & similia. Sed si Intellectionem esse Deum metaphysicè definiunt, cum solam, & in abstracto ponant, pro Aureolo, & contra hanc sententiam, quæ alia etiam ad Essentiam metaphysicam Dei adiungit, certabunt. Loquuntur ergo de identitate physica eorum cum Deo: quo etiam sensu passim, tam ipsi, quàm Scriptura, aiunt Deum Amorem, & Charitatem esse. Dicunt Secundo: constitutum vltimum Naturæ intellectuales est, quod gradus communes, & & superiores in ea linea contrahere intelligitur, talis est Intellectio in Deo: ergo. Minor multo ex capite est falsa. Tum quia, vt diximus, numero 5. sine, nec Entis à se, neque vltim prædicatum diuinum est commune, sed omnino singulare: quod si ab ente, & rebus; illud à se, vel diuini, rationem auferas, etiam Intellectionis, vt sic, prædicatum communiter, vel habet, vel sonat: quare nequit esse vltimum constitutum. Secundo per prædicatum potentie intellectiue, intelligitur natura Dei in linea naturæ intellectualis, ante intellectionem constituta, vt dicebamus numero 7. Denique maior supponit omnem naturam, quæ physicè intellectiua est, talem esse formaliter metaphysicè; quod negamus de diuina. Denique arguunt ex nomine Deus, quod contemplationem, siue intellectionem significat: Sed quid? quod hoc nomen Deus iuxta eam significationem ab Essentia Dei relegant Patres citati: vt videre est in Nysseno, libro ad Ablau. Quod non tres dij. Circa med. post verba inde recitata, numero secundo, Adde hoc nomen, non significare in Deo cognitionem sui primariam solum, sed secundariam etiam omnium creaturarum, quam ab Essentia metaphysica Dei relegat ista sententia, vt ibi ait Nyssenus significare efficaciam in seipsum, spectatricem, vltimariam, contemplatricem, quæ omnia intueatur. Athan. Dialog. 1. de Trinitate. Naturam significat omnia contemplantem, & persidentem. Ipsique antiquior Dionysius 1. de diuinis nominibus. Deitas est quæ omnia videt prouidentia, & bonitate perfecta. Ex quo S. Thom. 1. part. questione 13. articulo 8. corpore ait: nomine Deus omnes significare quod habent prout

providentiam de rebus. Ex qua operatione notissima natura secundum se nobis ignota, tandem immo-
cit.

9 Octava denique Murcianorum Recentiorum con-
fatur: qui Essentiam metaphysicam Dei non designat,
sed solum ratione, notissima quidem, sed communi
omni essentia metaphysicæ, atque eis, quas hæcenus
memoravimus sententia communi, contenta est. Om-
nes enim supponimus Essentiam metaphysicam Dei
esse subiectum, & radicem primam metaphysicam
omnium suarum proprietatum, & attributorum, sicuti
omnibus aliarum rerum essentia metaphysicis contin-
git, unde & ratio ea principium, & dignitas metaphy-
sica est, ac proinde cuiusvis ex novem (si primam ex-
cipias) recitatis opinionibus Doctores dicent, id, quod
pro essentia assignant, esse subiectum primum radica-
le, siue radicem metaphysicam attributorum Dei, quæ
ei prædicata, quibus Essentiam metaphysicam Dei con-
stat, descendunt, metaphysicè consequuntur. Hoc ergo
omnibus commune effectum apud omnes, sine quæ-
stione, & argumento vilo in consensu est. Solūque
hic inquiritur, quoniam, vel quor, e diuinis prædica-
tis sit primum subiectum radicale, siue reliquorum me-
taphysica radix: sicuti statuto ex communi illo princi-
pio essentiam metaphysicam hominis, stare in subiecto
radicali metaphysicarum proprietatum hominis, nihilo-
minus inquiritur ex prædicatis eius, quodnam sit: ra-
tionale, siue rationalitas, an risibile, seu risibilitas: ac
pro rationali censetur. Confirmatur: quia idem Re-
centiores, vt alias ab opinione Entis à se impugnent
sententias, ostendunt reliquis sequi metaphysicè, ad
hoc prædicatum, atque eo Deum à reliquis entibus
primo distingui, vt ostendant rationem primi subiecti
radicalis proprietatum, & attributorum esse non pos-
se: ac proinde neque in eis Essentiam metaphysicam
Dei constitui: inde autem aqua legimitate inferre
debeant, eam in prædicato Entis à se, sitam omnino
esse.

10 Vigeo: quia, licet cuiusvis rei essentia metaphy-
sica debeat esse, quod primum subiectum radicale meta-
physicum aliorum prædicatum rei esse recognoscatur;
aut nullius rei essentia metaphysica in ea ratione primi
subiecti radicalis cæterorum rei prædicatum esse pos-
set: ergo multo minus in Deo. Assumptum patet: quia
ea ratio subiecti primi metaphysici radicalis cæterorum
prædicatum rei est Chimærica, & rationis nostræ
figmentum purum: cum physicus, realis, & verus ordo
subiecti primi, radicalis, & actus respectu formalitatis
cum ipso identificat esse nequeat: ac proinde tota ea
ratio Chimærica, & purum rationis nostræ figmentum
erit. Quemadmodum ob eandem rationem, licet es-
sentia metaphysica rerum genere, & differentia con-
sistat, non dicimus constare ratione communitatis ad
plura specie distincta, quod genere consistat: quia ea ra-
tio purum figmentum, cuiusque rei assignemus, ra-
tionis, & chimærica est. Licet, vt genus cuique rei assi-
gnemus, atque inter eius prædicata dignoscamus, atque
ex eo, & differentia, definitionem essentialiorem serue-
mus, quo essentiam eius rei metaphysicam designe-
mus, cuius ex rei prædicatis, ea per rationem no-
stram Chimæricè conficta nota aptetur, vestigemus: ex
quo exemplo planè conficitur rerum omnium, multo-
que magis Dei (qui longius in suo esse à Chimæris
distinctus est) essentiam metaphysicam non in ratio-
ne illa Chimærica primi subiecti radicalis, siue radicalis
reliquorum prædicatum, & proprietatum eius chi-
mærica, & fictitia, sed in eo prædicato cui eam chi-
mæricam notam cum fundamento aptari viderimus, esse
constituendam, ac proinde in prædicato
Entis à se, Essentiam Dei metaphysicam esse collocan-
dam. Hæc quidem satis erunt ad illius vniuersalis an-
tecedentis, quod initio certaminis posuimus, ex alia-
rum omnium sententiarum impugnationibus solidam pro-
bationem, atque ad nostræ sententiæ, à cæterarum
exclusionem efficacem ostensionem. Quæ verò pro sua
sententia Recentiores afferunt solum probant essen-
tiam metaphysicam rei fore id, quod metaphysicè fue-
rit subiectum radicale cæterorum: non autem forma-
lem eam rationem, sed eius subiectum, quod nos ad-
mittimus, atque illud esse Ens à se monstramus.

lem eam rationem, sed eius subiectum, quod nos ad-
mittimus, atque illud esse Ens à se monstramus.

Q V Æ S T I O III.

*An Ens, siue Esse à se actu, seu actua-
le, sit Essentia Metaphysica philoso-
phica Dei quam assignauimus pro-
ximè.*

X P L O R A T O iam Essentiam metaphysi-
cam Dei philosophicam in prædicato En-
tis à se adequatè contineri: adhuc sub
iudice lis est, quamquam Entis, siue Essendi
à se formalitate contineatur. Cum enim
Ens, & Esse, in creatis, & possibiliter, & actualiter
dicatur, ac de rerum nondum existentium essentia, ea,
& essentia, ac de eis proinde prædicatum Entis prædi-
catum, ac rursus entis possibilis, præcisè adhuc sum-
pti, obiectiua formalitas, ab obiectiua Entis actuali-
tate metaphysicè (vt Thomistas Dominicanos, qui eas
physicè etiam distinguunt, omittam) à plerisque distin-
guatur. Ita etiam in prædicato Entis à se diuino eue-
nire arbitrantur nonnulli; ac proinde dubitari potest;
an in Ente seu Esse à se possibili, seu possibiliter præ-
cisè Dei Essentia metaphysica consistat, an in Ente à
se actuali? Eadem ergo præiens est quæstio, & diffi-
cultas cum illa, an actualitas essendi, siue actualis exi-
stentia, Essentia metaphysica Dei sit? An prædicatum
attributale inter metaphysicas Dei proprietates, &
attributa numerandum? Si enim eiusmodi sit, iam
pro priori metaphysico Essentiam Dei constitutam sup-
ponet, ac proinde extra eius conceptum, atque illo
posterius.

CERTAMEN I.

*Quibusdam positis verior sententia eli-
gitur, & fundatur auctoritate.*

1 P O n o primò hic nos de actuali existentia Dei, siue
de Ente, seu ratione essendi actu, & exercitè
Deo intrinseca, atque, vt minimum, ipsi realiter, &
physicè identificata, an ad Essentiam Dei metaphysicam
spectet: disputare; non autem de alio quouis extrin-
seco, quod nostro concipiendi modo, vel ex necessita-
te, vel arbitrio concernat: siue illud tempus aliquod,
siue quidpiam aliud sit. Pono item, neque nos hic
disputare an actus essendi, siue Esse actu in Deo, vel
ex natura rei, vel virtualiter à Dei Essentia, (cui physice
realiter formaliter identificatur ex fide) distingua-
tur? ea quippe quæstio attributis omnibus est commu-
nis, iamque à nobis disputata controu. de Trinit. d. 8.
quæstion. 2. tota de distinctione inter personalitates, &
essentiam diuinam agentibus. Iterumque d. 3. per
otium agemus. Solum ergo hic disputatur de distinc-
tione formali obiectiua inter hæc prædicata, essentiam diui-
nam metaphysicam, seu Ens à se (in quo illa, vt mini-
mum, consistit iuxta dicta) & ens. actuale à se, se-
cundum quod actualitas essendi, seu Entis à se, dicit
Deo intrinsecum, ac re ipsa identificatur, ac proinde
in Essentia Dei physica, cum reliquis Dei attributis in-
clusum.

2 Prima ergo sententia Existentiæ à se, siue Ens à
se actu, & exercitè ab ente à se absolute dicto, ac præ-
cisè sumpto, ac proinde ab Essentia metaphysica Dei
philosophica distinguit; unde, etiam in opinione illarum
in prædicato Entis à se absolute adequatè constitutæ

D 2 extra

ORTEGA
In A. pari
D Via